



# POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Det kongelige barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement  
Postboks 8036 Dep  
0030 OSLO

Deres referanse  
201104560

Vår referanse  
2011/03237-4 008

Dato  
15.02.2012

## Høringsvar – foreslåtte endringer i gjeldsordningsloven

Det vises til brev av 5.12.2011 med høringsnotat om foreslåtte endringer i gjeldsordningsloven.

### 4. Gjeldsforhandlinger for personer bosatt utenfor Norge

Departementet foreslår at personer bosatt utenfor Norge skal kunne søke gjeldsordning i Norge.

#### § 1-4 nytt fjerde ledd skal lyde:

*Gjeldsforhandling for person som er bosatt utenfor Norge kan bare åpnes dersom*

- a) *det er ubetenkelig med hensyn til sakens opplysning*
- b) *skyldneren ikke, eller bare i ubetydelig grad, har gjeld til utenlandske kreditorer*
- c) *skyldneren ikke er eier av bolig eller andre formuesgoder av vesentlig verdi med mindre det er åpenbart både at saken likevel lar seg opplyse tilstrekkelig og at forholdet ikke vil vanskeliggjøre gjeldsforhandlingene.*

Etter dagens regel må skyldneren være bosatt i Norge for å kunne søke om gjeldsordning. Det er ikke nødvendig å være norsk statsborger, og det er ikke krav om botid. Heller ikke behøver gjelden å være til norske kreditorer. Skyldneren kan flytte ut av landet etter åpning av gjeldsforhandlinger forutsatt at dette ikke skaper problemer for gjeldsforhandlingen, og det er ikke noe som er til hinder for at skyldneren kan flytte ut av landet så snart en gjeldsordning er etablert.

Bostedsvilkåret kan lett omgås. En skyldner som ønsker en norsk gjeldsordning kan flytte til Norge akkurat lenge nok til at en gjeldsordning oppnås for så å flytte tilbake til sitt egentlige bosted. Et forslag til gjeldsordning skal bygge på en virkelighetsnær vurdering av skyldnerens betalingsevne, jf gol § 4-2. Dersom skyldneren i søknaden opplyser om sitt faktiske bosted vil det være enklere å legge til grunn korrekte satser for livsopphold og boutgifter allerede ved inngåelse av ordningen. De fleste land har sannsynligvis lavere boutgifter og utgifter til livsopphold enn i Norge. Det er derfor sannsynlig at det vil bli mer

## Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo  
Besøk: Hammersborggata 12  
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96  
E-post: [politidirektoratet@politiet.no](mailto:politidirektoratet@politiet.no)

Org. nr.: 982 531 950 mva  
Bankgiro: 7694.05.02388

til fordeling på kreditorene dersom skyldneren oppgir sitt faktiske bosted enn om skyldneren legger norske satser til grunn i avtalen og senere flyttet til utlandet.

De foreslåtte vilkårene i § 1-4 nytt fjerde ledd setter viktige begrensinger for når personer som er bosatt utenfor Norge kan søke gjeldsordning. Politidirektoratet er likevel av den oppfatning at namsmannen i begrenset grad kan gjennomføre etterprøving og kontroll av opplysninger gitt i slike gjeldsordningssøknader. For å avhjelpe dette er det foreslått at det skal kunne kreves at skyldneren fremlegger bevitnet attest fra et relevant register i utlandet. Skyldner kan på denne måten bekrefte et eierforhold, men det antas at det vil være vanskeligere å få en bekreftelse på at vedkommende *ikke* er eier av for eksempel eiendom eller bil. Det er gjerne det siste som er av størst betydning for namsmannen å få avklart. På den annen side kan ikke Politidirektoratet se at namsmannen settes bedre i stand til å kartlegge skyldnerens formue dersom skyldneren flytter hjem, enn dersom skyldneren gis anledning til å fremme søknad fra sitt bosted i utlandet. Tilgjengelige registre vil være de samme.

Et moment som etter Politidirektoratets oppfatning taler mot en endring av dagens bestemmelse er at namsmannen i de fleste sakene mister det verdifulle møtet med skyldneren. Det er sannsynligvis vanskeligere å skjule opplysninger for namsmannen ved direkte kontakt, enn når kontakten foregår skriftlig eller per telefon. Det er foreslått at namsmannen skal kunne pålegge skyldneren å møte personlig dersom det er nødvendig. **Dette bør tydelig fremgå av forarbeidene eller aller helst direkte i lovteksten.**

Politidirektoratet har funnet at hensynet til skyldnerens behov for en mulighet til å få kontroll over sin økonomi, samt at det i større grad blir laget forlag til gjeldsordning basert på virkelighetsnære vurderinger bør veie tyngst.

**På bakgrunn av det ovennevnte støtter Politidirektoratet forslaget til lovendring.**

#### **4.1 Hvor bør "utenlandssakene" behandles?**

Politidirektoratet er av den oppfatning at gjeldsordningssøknader fra skyldnere bosatt i utlandet, bør behandles ved ett utpekt namsmannskontor. En annen løsning vil være utfordrende i forhold til likebehandling og kompetanseavgrensning.

Mange skyldnere bosatt i utlandet mottar ytelser fra Nav. Namsfogden i Oslo er stedlig kompetent til å beslutte utleggstrekk i disse tilfellene. I høringsnotatet er det fremhevet at Namsfogden i Oslo har bred erfaring med tvangfullbyrdelsessaker overfor personer bosatt i utlandet, og at klager på namsmannens beslutning behandles av Oslo byfogdembete.

**Det er Politidirektoratets oppfatning at Namsfogden i Oslo er et kompetansesenter som står godt rustet til å håndtere denne type saker.**

## **5. Fellesnordisk anerkjennelse av gjeldsordningssaker**

Politidirektoratet er positiv til at det utarbeides et regelverk om fellesnordisk anerkjennelse av avgjørelser i gjeldsordningssaker. En fellesnordisk anerkjennelse vil gi skyldnere en effektiv beskyttelse mot kreditorpågang i Norden.

Politidirektoratet slutter seg til forslaget om krav til minimum 6 måneders registrert bopel i det landet skyldneren søker om gjeldsordning. Ut over dette bør skyldners reelle bopel være avgjørende for hvor søknad skal fremsettes.

Det bør legges til rette for en effektiv informasjonsutveksling mellom de nordiske landene.

## **6. Lokalisering av gjeldsordningssaker hos utpekte namsmenn**

For så vidt gjelder den foreslåtte endring med hensyn til hvilke namsmenn som skal behandle gjeldsordningssakene er dette i utgangspunktet Politidirektoratets forslag som ble sendt Justisdepartementet senest i brev av 15.5.2009. Direktoratets begrunnelse og argumentasjon for forslaget er inntatt i høringsnotatet, og direktoratet har til dette punkt bare et par kommentarer.

I forslaget som er sendt på høring er vedtakskompetansen med hensyn til organisering av saksbehandlingen av gjeldsordningssaker lagt til Kongen, og at Kongen kan delegerer denne til departementet og videre til Politidirektoratet. En regner med at dette er vurderinger gitt av Justisdepartementet. Rent prinsipielt er direktoratet av den oppfatning at denne type beslutninger bør ligge til direktoratet. Dette vil gi en raskere beslutningsprosess og bør være en naturlig del av direktoratets rolle som etatsleder. Uansett vil det være av stor betydning at delegeringsfullmakten tydeliggjøres og praktiseres.

Det viktigste er likevel at loven åpner for å legge behandlingen av gjeldsordningssakene til nærmere definerte namsmenn. Politidirektoratet vil etter at endringene trer i kraft gjennomføre en grundig prosess i samtlige politidistrikter og deretter fremme et samlet forslag til Justisdepartementet om hvilke namsmenn som bør behandle gjeldsordningssaker. Etter en slik prosess vil det neppe bli hyppige endringer i forhold til dette spørsmålet.

## **7. Standardiserte livsoppholdssatser ved gjeldsordning og tvangsfullbyrdelse (utleggstrekk)**

Politidirektoratet er positive til at det etableres standardiserte livsoppholdssatser ved gjeldsordning og utleggstrekk, men vil i det følgende peke på en del utfordringer i forbindelse med en slik innføring.

I henhold til gol § 4-2 skal gjeldsordningsavtalen inneholde en fast angivelse av eventuelt beløp som skal betales til kreditorene hver betalingstermin. Når skyldnerens betalingsevne vurderes, legges årlig inntekt til grunn. Dette betyr at feriepenger og "julelønn" i sin helhet tilfaller kreditorene. Det motsatte er tilfelle ved en utleggsforretning. Der legges en månedlig inntekt til grunn og feriepenger og "julelønn" tilfaller normalt skyldneren. Ved bruk av lik sats for livsopphold vil dette føre til at en skyldner som har utleggstrekk i snitt vil ha et høyere beløp til livsopphold enn en skyldner som har gjeldsordning. Dette bør isolert sett tale for at satsene for livsopphold i utleggssaker burde være lavere enn ved gjeldsordning. Den store forskjellen mellom gjeldsordning og utleggstrekk er imidlertid at gjelden i sin helhet blir slettet når en gjeldsordning er gjennomført, mens det sjelden er tale om ettergivelse av gjeld i en utleggssak. Således bør skyldneren tåle en noe større belastning i gjeldsordningssaker. På en annen side er en gjeldsordningsperiode normalt 5 år, jf gol § 4-2, mens trekkperioden ved utlegg ikke skal overstige 2 år, jf tvfbl § 7-21. Til tross for at

noen skyldnere er såkalte ”gjengangere” som har utleggstrekk i mange trekkperioder etter hverandre, kan periodenes normallengde tale for at satsene for livsopphold bør være høyere ved gjeldsordning enn ved utlegg.

Det er viktig at det i forbindelse med innføring av standardiserte satser presiseres at det fortsatt skal utøves skjønn og at det skal tas hensyn til skyldnerens interesser og ønsker i den utstrekning forholdene tillater det.

**Politidirektoratet støtter forslaget om like satser til livsopphold for gjeldsordning og utleggstrekk, og er av den oppfatning at de foreslåtte satsene ligger på et akseptabelt nivå.**

### **7.1 Overgangsordning – utlegg**

Arbeidsgruppens rapport viser at det i 2010 ble besluttet over 96 000 utleggstrekk av alminnelige namsmenn. Selv om det besluttes at de nye satsene kun skal gjelde for trekk som besluttes etter lovens ikrafttredelsesdato vil det oppstå utfordringer i forbindelse med trekk som av ulike årsaker må vurderes på nytt etter at de nye satsene for livsopphold er innført, jf tvfbl § 7-23 og 7-24. Det må avklares om nye eller gamle satser skal legges til grunn i disse tilfellene.

### **7.2 Overgangsordning - etablerte gjeldsordninger**

I gjeldsordninger benyttes i hovedsak to ulike avtalemaler. Den ene innebærer betalingsplaner med faste beløp og den andre baseres på flytende dividende. I avtaler hvor skyldner skal betale et fast beløp, er det ikke regulert hva som skjer når livsoppholdssatsen blir justert. Dermed må skyldner fortsette å betale det samme beløpet til kreditorene som opprinnelig avtalt, med mindre det inntreffer endringer i økonomien som gir skyldner rett til å endre sin gjeldsordning, jf gol § 6-1. På den annen side vil skyldner i slike tilfeller nyte godt av den alminnelige inntektsøkningen, da det kun er vesentlige forbedringer i skyldners økonomi som gir kreditorene mulighet til å begjære gjeldsordningen omgjort, jf gol. § 6-2. Det antas derfor at avtaler med fast betalingsplan ikke gir noen rettslig forpliktelse for skyldner til å forholde seg til reduserte satser.

Om det er avtalt flytende dividende, vil det fremgå av avtalen hvor mye skyldner vil ha krav på å få beholde av inntekten for å dekke løpende utgifter. Dette vil som hovedregel være boutgifter og livsoppholdssatser. Det er vanlig å angi at livsopphold avsettes etter ”de til enhver tid gjeldende satser fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet”. Skyldnere som har gjeldsordning med flytende dividende, har fått beholde mer av sin inntekt i takt med oppjusteringen av livsoppholdssatsene. Avtalenes ordlyd trekker i retning av at skyldner vil måtte akseptere reduserte satser. På den andre siden er det i forslaget til standardiserte livsoppholdssatser tale om en drastisk endring som neppe har vært mulig å forutse ved avtaleinngåelsen. Det har derimot vært forutsigbart at satsen blir hevet hvert år. Avtalerettslig er det ikke gitt at skyldner er forpliktet til å redusere livsoppholdet til fordel for kreditorene som derved får en tilfeldig fordel av at lovgiver nå nedjusterer livsoppholdet. Dersom konsekvensen av reduserte satser blir at skyldnere med fast betalingsplan ikke skal få nedsatt livsopphold, mens skyldnere med flytende dividende får redusert livsoppholdet, oppstår en urimelig forskjellsbehandling.

Mange gjeldsordninger blir endret på initiativ fra skyldner. Bakgrunnen for dette kan f. eks være uteglemte krav, uforutsette utgifter og endring i sivil status, jf gol. § 6-1. Hvilke satser skal anvendes når en gjeldsordning endres? Det vil kunne virke urimelig i forhold til

kreditorene om en skyldner som nyter godt av høy livsoppholdssats, skal kunne beholde den høye satsen og i tillegg få avsatt beløp til dekning av nye/uforutsette utgifter som vanligvis ville medført grunnlag for endring jf gol § 6-1. En klar overgangsregel vil kunne være prosessdempende. På den annen side vil slike tilfeller ofte omfatte individuelle og skjønsmessige vurderinger som best løses gjennom rettspraksis.

**Nye satser bør som hovedregel ikke gjøres gjeldende for allerede eksisterende gjeldsordninger, verken ved betalingsplaner eller flytende dividende.**

### 7.3 Overgangsordning - Forhandlingsperioden

Det må avklares hvilken innvirkning nye livsoppholdssatser skal ha for gjeldsordningssaker som er i forhandlingsperioden når loendringen trer i kraft. Departementet har selv påpekt at dagens livsoppholdssats for gjeldsordninger har ført til at personer med alminnelig god økonomi har blitt ansett for å være betalingsudyktige. De høye satsene har dermed ført til at personer uten reelle gjeldsproblemer har oppfylt vilkåret ”varig ute av stand”, jf gol § 1-3 første ledd. Ved nedjustering av satsene vil det kunne oppstå situasjoner der skyldnere som får sin søknad behandlet før et gitt tidspunkt vil bli ansett for å være ”varig ute av stand”, mens skyldnere med tilsvarende økonomi som får behandlet søknaden etter den gitte datoen, ikke vil bli ansett for å være ”varig ute av stand”. Dersom skyldner etter de nye satsene ikke vil være ”varig ute av stand” kan det stilles spørsmål ved om saken bør heves jf. gol. § 3-7 og om retten kan stadfeste forslaget til tvungen gjeldsordning jf. § 5-4.

Det er bred enighet om at dagens livsoppholdssatser er for høye. Det kan derfor fremstå som uheldig at dagens sats skal brukes i gjeldsordninger hvor forhandlingene er åpnet før ikrafttreddelsen, men hvor gjeldsordningen først etableres etter ikrafttreddelsen. En kunne tenke seg en løsning hvor det nye livsoppholdet legges til grunn i alle gjeldsordninger som inngås etter ikrafttreddelsen. En slik løsning vil imidlertid kunne medføre at allerede utsendte forslag må endres og at kreditorene vil ha interesse av å forhale forhandlingene for å nyte godt av de nedsatte livsoppholdssatsene. Dette vil kunne medføre et vanskeligere forhandlingsklima.

**Politidirektoratet antar at åpningstidspunktet bør være avgjørende både når det gjelder varighetsvurderingen og når det gjelder fastsettelse av livsoppholdsbeløpet i selve gjeldsordningsavtalen.**

## 10. Straff

Departementet har foreslått følgende:

### Ny § 7-9 Straff:

*Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelsene i § 3-4 (a) – (f) når skyldneren har bosted utenfor riket, eller bestemmelsen § 5-2 femte ledd, kan straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder eller begge deler.*

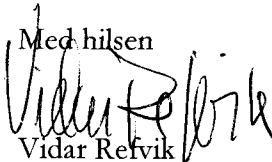
I høringsnotatet foreslås det å innføre et forbud mot tvangsinndrivelse utenfor Norge fra det tidspunkt gjeldsforhandling er åpnet, samt en presisering om at gjelden bortfaller også utenfor Norge etter endt gjeldsordning. Samtidig påpekes det at det vil være uheldig dersom

en av kreditorene oppnår særfordeler som trekk i lønn eller andre inntekter som i tillegg kan velte gjeldsordningen.

Et forbud mot tvangsinndrivelse utenfor Norge kan kun håndheves overfor norske kreditorer. Følgelig vil forslaget til lovendring medføre en forskjellbehandling mellom norske og utenlandske kreditorer. Forutsatt at skyldneren har all, eller det vesentligste av inntekter fra Norge, skal det nok i praksis likevel mye til for at utenlandske kreditorer kan velte en gjeldsordning ved å iverksette tvangsinndrivning der skyldneren bor.

For å beskytte skyldner mot fullbyrdelse i utlandet av krav som er omfattet av gjeldsordningen, anser departementet at det er nødvendig å innføre straffesanksjoner. Dette viser hvilke problemer som kan oppstå når forhold utenfor Norges grenser forsøkes regulert. Sannsynligvis vil en slik straffebestemmelse få anvendelse på svært få saker og det er vanskelig å se på hvilken måte den vil få virkning overfor utenlandske kreditorer.

**Politidirektoratet støtter likevel forslaget om å innføre bestemmelsen, med den begrunnelse at den kan ha en preventiv virkning.**

Med hilsen  
  
Vidar Refvik

Saksbehandler:  
Knut Kværner  
Tlf: 23364382

Kopi til:  
Justis - og  
beredskapsdepartementet